

Ubytki naturalne w transporcie – problem wymagający uregulowania

Znajomość przez służby zakupu, sprzedaży i magazynowe – przepisów prawnych obowiązujących w tych dziedzinach jest istotnym czynnikiem gwarantującym sprawność i efektywność działania.

W praktyce gospodarczej z wiedzą w tym zakresie nie jest najlepiej, dlatego też publikacje dotyczące tych zagadnień są bardzo pożyteczne, gdyż pomagają we właściwym rozwiązywaniu spornych spraw w kontaktach między dostawcami, odbiorcami i firmami transportowymi i spedycyjnymi.

Dobrze się więc stało, że Redakcja „Logistyki” doceniła ważność tej problematyki, publikując w nr 6/2004 artykuł J. Kopyta i G. Krawca p. t. „Odpowiedzialność przewoźnika i spedytora za utratę, ubytek lub uszkodzenie przesyłki”, omawiający te zagadnienia na podstawie przepisów Kodeksu Cywilnego.

Tematyka ta wymaga, moim zdaniem, uzupełnienia o aktualny stan prawny w zakresie stosowania ubytków naturalnych w transporcie. Wynika to przede wszystkim z faktu, że w tej dziedzinie powstała pewna luka prawna, która wymaga pilnego usunięcia i formalnego uregulowania. Szereg aktów prawnych już nie obowiązuje, a inne nie doczekały się nowelizacji. Wydaje się więc uzasadnione określenie istoty tych zmian i podanie aktualnie obowiązujących przepisów. W ostatnich latach, wraz ze zmianami w gospodarce narodowej, uległy zmianie także dotychczasowe przepisy dotyczące norm ubytków naturalnych.

Do 1989 r. obowiązywały dwa podstawowe akty normatywne w zakresie zasad opracowywania i stosowania norm ubytków naturalnych w magazynowaniu i transporcie (krajowych i zakładowych), a mianowicie:

- Zarządzenie nr 27 Prezesa Rady Ministrów z dnia 26.08.1983 r. w sprawie zasad i trybu oraz organów właściwych do ustalania norm ubytków naturalnych (M. P. Nr 30, poz. 161)
- Zarządzenie ministra gospodarki materiałowej z dnia 14.12. 1983 r. w sprawie zasad opracowywania i stosowania norm ubytków naturalnych oraz stałego doskonalenia metodyki ustalania wysokości ubytków w gospodarce magazynowej i transporcie (M. P. Nr 42, poz. 243).

Wszystkie przepisy prawne dot. norm ubytków naturalnych powstających zarówno w magazynowaniu jak i w transporcie, jako podstawę wydania wskazywały Dekret z dnia 29.10.1952 r. o gospodarowaniu artykułami obrotu towarowego i zaopatrzenia (Dz. U. Nr 44, poz. 301). Dekret ten został uchylony Ustawą z dnia 10.11.1988 r. o uchyleniu dekretu o gospodarowaniu artykułami obrotu towarowego i zaopatrzenia (Dz. U. Nr 37, poz. 288). Wobec uchylenia aktu prawnego, który był podstawą wydawania w formie zarządzeń przez ministrów – krajowych norm ubytków naturalnych, uznaje się, że zarządzenia te zostały unieważnione i przestały formalnie obowiązywać.

W celu wypełnienia w pewnym zakresie luk prawnych dot. norm ubytków naturalnych w magazynowaniu, z inicjatywy Instytutu Logistyki i Magazynowania w Poznaniu – minister przemysłu wydał Decyzję nr 7 z dnia 29.06.1999 r., w sprawie zasad opracowywania i stosowania norm ubytków naturalnych (Dziennik Urzędowy Ministra Przemysłu Nr 4, poz. 8 z 25.07.1999 r.). Przepis ten dotyczy opracowywania przez podmioty gospodarcze zakładowych norm ubytków naturalnych.

Niezależnie od unieważnienia przepisów regulujących opracowywanie krajowych norm ubytków naturalnych powstających w magazynowaniu (na podstawie wspomnianej wyżej ustawy) – według Obwieszczenia Rady Ministrów z dnia 18.12. 2001 r., w sprawie wykazu uchwał Rady Ministrów, ministrów i innych organów administracji rządowej (M. P. Nr 47, poz. 782) – utraciły moc z dniem 30. 03. 2001 r. trzy następujące zarządzenia dot. norm ubytków naturalnych w transporcie:

1. Zarządzenie ministra komunikacji z dnia 23.06. 1986 r. w sprawie krajowych norm ubytków naturalnych niektórych artykułów przewożonych transportem kolejowym (M. P. Nr 25, poz. 176)
2. Zarządzenie ministrów: budownictwa i gospodarki przestrzennej, komunikacji, górnictwa i energetyki, hutnictwa i przemysłu maszynowego, przemysłu chemicznego i lekkiego oraz rolnictwa, leśnictwa i gospodarki żywnościowej z dnia 22. 06. 1987 r.,

w sprawie krajowych norm ubytków naturalnych niektórych artykułów w transporcie wodnym śródlądowym (M. P. Nr 20, poz. 12);

3. Zarządzenie ministra transportu, żeglugi i łączności z dnia 16.01. 1989 r. w sprawie krajowych norm ubytków naturalnych niektórych artykułów przewożonych środkami transportu samochodowego (M. P. Nr 5, poz. 55).

W ustawie z dnia 15 listopada 1984 r. „Prawo przewozowe” (załącznik do obwieszczenia ministra transportu i gospodarki morskiej z dnia 29.05.2000r. Dz. U. Nr 50, poz. 601), w artykule 67 ust. 2 zawarte jest stwierdzenie, że minister właściwy do spraw transportu, w porozumieniu z właściwymi ministrami może określać normy ubytków dla poszczególnych gałęzi transportu (kolejowego, samochodowego i wodnego). Normy te powinny być uwzględniane w przypadku powstania niedoboru w przesyłkach, które z powodu swoich właściwości tracą na masie, a przewoźnik odpowiada tylko za tę część ubytku, która przewyższa normy ubytków ustalone zgodnie z obowiązującymi przepisami lub zwyczajowo przyjęte. Tematykę tę w podobny sposób reguluje art. 788 § 2 Kodeksu Cywilnego.

Wprawdzie w „Prawie przewozowym” użyto określenia, że minister transportu może określać normy ubytków naturalnych w transporcie, ale oczywistym jest, że we własnym interesie minister ten powinien być zainteresowany ustaleniem takich norm.

Jeżeli obecnie (jak podano powyżej), nie ma obowiązujących formalnie norm ubytków naturalnych w transporcie, to praktycznie przewoźnikowi trudno będzie udowodnić, za jaką część ubytku powstałego w czasie transportu odpowiada, Dlatego też powinno nastąpić jak najszybsze doprowadzenie do opracowania aktualnych przepisów określających normy ubytków naturalnych w transporcie.

Należy sądzić, że w najbliższym czasie tego rodzaju przepisy zostaną wydane. Do czasu ich wydania, w przypadku powstania ubytku w transporcie – pomocne przy rozliczaniu różnic mogą być normy ubytków naturalnych zamieszczone w cytowanych powyżej zarządzeniach.